

УДК 378.016:811

**Вікторія Лучкевич**, кандидат педагогічних наук,  
доцент кафедри романської філології та компаративістики  
**Уляна Паньків**, викладач кафедри романської філології та компаративістики  
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

### РОЗВИТОК ФРАНКОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

*Стаття присвячена аналізу формування франкомовної граматичної компетентності студентів-філологів з урахуванням комунікативного підходу до навчання іноземних мов. Досліджено основні етапи формування граматичних навичок студентів, подано короткий опис розвитку франкомовних граматичних умінь та навичок студентів у структурі різних сучасних методик вивчення іноземних мов.*

**Ключові слова:** граматична компетентність, граматичні навички, граматична норма, комунікативний підхід.

*Лит. 8.*

**Виктория Лучкевич**, кандидат педагогических наук,  
доцент кафедры романской филологии и компаративистики  
**Ульяна Паньков**, преподаватель кафедры романской филологии и компаративистики  
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

### РАЗВИТИЕ ФРАНКОЯЗЫЧНОЙ ГРАММАТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

*Статья посвящена анализу формирования франкоязычной грамматической компетентности студентов-филологов на основе коммуникативного подхода к обучению иностранным языкам. Исследованы основные этапы формирования грамматических навыков студентов, подано краткое описание развития франкоязычных грамматических умений и навыков студентов в структуре различных современных методик изучения иностранных языков.*

**Ключевые слова:** грамматическая компетентность, грамматические навыки, грамматическая норма, коммуникативный подход.

**Victoria Luchkevych**, Ph.D. (Pedagogy), Docent of Roman Languages and Comparative Literature Department  
**Uliana Pankiv**, Lecturer of Roman Languages and Comparative Literature  
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

### DEVELOPMENT OF FRANCOPHONE GRAMMATICAL COMPETENCE OF STUDENTS OF PHILOLOGICAL SPECIALITIES

*The article is devoted to the analysis of the formation of grammatical competence French-speaking students of philology based on communicative approach to teaching of foreign languages. The main stages of formation of grammatical skills of students, a brief description of the French-speaking grammar and skills of students in the structure of various modern methods of learning foreign languages have been revealed.*

**Keywords:** grammatical competence, grammar skills, grammatical rules, communicative approach.

**П**остановка проблеми. Як демонструє сучасна практика, сьогодні майже кожна людина відчуває потребу в оволодінні хоча б однією іноземною мовою, але сучасний стан її викладання не задовольняє суспільних запитів. Стрімкий розвиток міжнародних відносин, налагодження економічних контактів, зростання конкурентоспроможності українських виробників, інтеграція в освітній європейський простір ставить перед вітчизняною освітньою галуззю нові вимоги, які відповідають загальносуспільним запитам. Поміж цих запитів вагому роль посідає

оволодіння іноземною мовою як лінгвосоціальним продуктом. Тобто іноземна мова не повинна бути ефемерним явищем, а мати практичне застосування.

У процесі оволодіння іншомовною комунікативною діяльністю важливе місце посідає розуміння граматичної будови мови як необхідної основи, на базі якої відбувається спілкування. Засвоєння граматики іноземної мови повинно відбуватися згідно комунікативного підходу, а не носити суто теоретичний характер. Уміння розпізнати та правильно використати в процесі говоріння іншомовні граматичні конструкції та

явища є одним зі показників ефективності тієї чи іншої методики викладання іноземних мов.

Формування граматичної компетентності студентів філологічних спеціальностей є необхідною складовою формування їх загальної професійної компетенції. Адже саме вони будуть впроваджувати в навчальну практику новітні технології та методики, які сприятимуть ефективному оволодінню іноземними мовами нової українській генерації.

#### **Аналіз останніх досліджень та публікацій.**

У сучасних теоретико-методологічних та методичних працях питанню впровадження нових методик вивчення іноземних мов присвячено чимало уваги. Зокрема у дослідженнях Н. Бориско [1], І. Зімньої, О. Данилюк, С. Ніколаєвої, Є. Пассова [6], Н. Склярєнко розкрито сучасні підходи до навчання іноземних мов виявлено чинники, що впливають на формування іншомовної комунікативної компетенції учнів та студентів. Роль іноземної мови у процесі фахової підготовки студентів нефілологічних спеціальностей висвітлено у працях В. Гурмази [2], О. Коваленко [4], І. Кухти, Т. Іщенко та ін.

Питанню формування граматичних навичок студентів під час навчання іншомовного письма, говоріння та аудіювання організації граматичного приділено увагу таких науковців, як Н. Демченко, Б. Ляпідуса, В. Скалкіна, М. Панченко [5], О. Тарнопольського, С. Шатілова та ін. Однак у даних дослідженнях не достатньо чітко проаналізовано комунікативну складову вивчення практичної граматики іноземної мови. Також слід відмітити незначну кількість наукових розвідок, присвячених розвитку франкомовної граматичної компетенції студентів на початковому рівні.

Тому **метою статті** є вивчення та аналіз етапів формування граматичних навичок студентів з урахуванням комунікативного аспекту вивчення французької мови.

**Вклад основного матеріалу.** Вивчення граматики іноземної мови і, відповідно, формування граматичної компетенції студентів, залежить від обраної викладачем методики чи підходу до навчання. Загалом вивчення, викладання й оцінювання іноземних мов у вищому навчальному закладі орієнтується на Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, у яких подано описання та оцінювання окремих видів знань і умінь, що підлягають оволодінню [3]. Згідно даного документа, важливу роль у процесі навчання іноземної мови відводиться формуванню комунікативної мовленнєвої компетенції, де граматичні навички є інтегрованими у її структуру.

З огляду на це, можемо констатувати, що вивчення граматичних норм іноземної мови носить функціональний характер – вживання необхідних граматичних структур у певній комунікативній ситуації.

Слід наголосити, що у різних методиках та підходах до вивчення іноземних мов оволодіння граматичними нормами мало свої специфічні риси. Так, наприклад, відповідно до традиційних методів оволодіння іноземною мовою засвоєння граматичних правил мало пріоритетне значення. Головною метою традиційної методики було: читати, перекладати, вивчити граматичні правила, а згодом перейти до літературних текстів, написаних мовою оригіналу.

Своєю чергою, прямі методи сприяли розвиткові мовленнєвих умінь учнів, але не приділяли належної уваги граматичним явищам мови, що вивчається. Граматичні правила не вводилися у процес навчання і тільки інтуїтивно учні могли здогадатися про правильність/неправильність вживання певних граматичних явищ. Ці методи вивчення іноземних мов вимагали від учнів великого терпіння та постійної концентрації уваги. На відміну від традиційної методики, де учні заучували напам'ять граматичні правила, прямі методи змушували їх самих відкривати і здогадуватися про функції граматичних структур у мові [8, 195].

У наступних новітніх методиках (аудіовізуальний метод, комунікативний підхід, метод “повного занурення”, інтенсивного навчання тощо) методисти намагалися урівноважити вивчення граматичних явищ. Проте, слід зазначити, що у новітніх методиках спостерігається тенденція до надання переваги усному мовленню над граматичним вивченням будови мови. Це продиктовано, у першу чергу, соціальним замовленням, оскільки існує нагальна потреба у кваліфікованих фахівцях з високим рівнем володіння іноземною мовою.

Сучасні реалії демонструють, що формування граматичної компетентності студентів повинно також відбуватися з урахуванням комунікативного компонента. Як зазначає сучасний методист Р. Елліс, комунікативне спрямування вивчення іншомовної граматичної будови мови залежить від свідомого розуміння студентами її особливостей, яке може сформуватися у ході аналізу певної комунікативної ситуації, а не в конкретному реченні [7, 32]. Згідно даного положення, граматична компетенція студентів вибудовується від цілого до конкретного. Повторюваність певного граматичного явища у різних формах у мовленні сприяє кращому розумінню його застосування у реальній ситуації.

Поміж основних етапів роботи над франкомовним граматичним матеріалом, за допомогою якого розвивається граматична компетенція студентів, слід назвати:

- уведення нового граматичного явища в конкретній комунікативній ситуації;
- автоматизація граматичних навичок у пізнавально-комунікативних ситуаціях, що є ключовим елементом у формуванні граматичної компетенції студентів;
- використання мовних навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності;
- розвиток граматичної компетентності у різних функціональних стилях іноземної мови.

На початковому етапі слід вводити нове граматичне явище у конкретній мовленнєвій ситуації, де саме граматична конструкція буде невідомою для студентів. Наприклад, описуючи начальну аудиторію, викладач замінює вже відомий студентам неозначений артикль прийменником *de* у заперечній формі: *Dans notre salle d'études il y a une table, des chaises, mais il n'y a pas de divan. Qu'est-ce qu'il n'y a pas encore dans notre salle d'études?* Учні відповідають, вживаючи відому лексику та нове граматичне явище: *Dans notre salle d'études il n'y a pas encore de placard, de lit, de tapis...* Під час занять необхідно створювати умови для демонстрації студентам нової граматичної конструкції як динамічної мовленнєвої одиниці. Тоді й відбувається її продуктивне засвоєння.

На наступних етапах слід тренувати вивчене граматичне явище у більш різноманітних типових ситуаціях. Наприклад: *Y a-t-il des stylos dans ton sac? – Non, il n'y a pas de stylos dans mon sac. Y a-t-il une cravate dans ton armoire? – Non, il n'y a pas de cravate dans mon armoire.* Автоматизацію граматичних навичок можна відпрацьовувати, застосовуючи як фронтальні, так і групові види роботи. Розвиток їх гнучкості відбувається у процесі варіювання умов спілкування, зміною ролей, уведенням нових персонажів у мовленнєву діяльність тощо.

Останні етапи роботи над вивченим граматичним явищем передбачають його закріплення у непередбаченій комунікативній ситуації. Для цього необхідно розробити систему комунікативно-орієнтованих вправ, завдання яких будуть наближені до реальної ситуації з використанням життєвого досвіду студентів. Одними з найважливіших вправ комунікативного спрямування вважаються завдання, що потребують побудови кількох і більше речень. Зокрема це можуть бути мікро обговорення із застосуванням відповідних вивчених граматичних конструкцій, перефразування тексту із вживанням

нововведених граматичних структур, вправи на розвиток монологічного мовлення тощо. Утім слід додати, що саме останній етап вимагає найбільшої концентрації та мотивації студентів.

Як видно, кожен етап роботи над граматичним матеріалом є невеликим компонентом, з якого вибудовуються певні граматичні уміння та навички, що, у свою чергу, сприяє розвитку граматичної компетенції. На думку українського дослідника М. Панченка “розвитку у тих, хто навчається граматичних умінь, передують етапи формування у них граматичних навичок. Зміст граматичних навичок є адекватним змісту граматичних умінь, однак ступінь їх автоматизації умовлені є на декілька порядків нижчою” [5, 47]. Дане твердження доводить, що вивчення граматики не буде ефективним без мовленнєвої діяльності, яка проявляється як в усному, так і письмовому спілкуванні.

**Висновки.** Отже, на сучасному етапі реформування освітньої галузі, формування іншомовної комунікативної компетентності особистості розглядається як систематизований, логічно побудований процес навчання, у ході якого студент повинен оволодіти усіма видами мовленнєвої діяльності (говорінням, читанням, письмом і аудіюванням). Як показує аналіз різних методик, граматики як система мови представлена у всіх цих видах. Тому оволодіння її основами сприяє кращому оволодінню іншомовним комунікативним спілкуванням.

Водночас, формування граматичної компетентності студентів філологічних спеціальностей є досить тривалим процесом, який слід проводити поетапно з урахуванням комунікативного підходу до навчання іноземної мови. Саме у комунікативно-орієнтованих, ретельно продуманих викладачем, ситуаціях формуються комунікативно-граматичні навички студентів, що складають основу їх граматичної компетентності та професійної компетентності загалом.

1. Бориско Н.Ф. *Общеввропейские компетенции владения иностранным языком: изучение, обучение, оценка. Анализ некоторых аспектов // Иноземні мови. – 2009. – № 4. – С. 10 – 16.*

2. Гурмаза В.В. *Роль міжкультурного аспекту у викладанні іноземної мови // Підвищення рівня науково-дослідної діяльності обдарованої молоді: наук.-практ. семінар: квіт. 2007 р.: тези доп. – Миколаїв: МДАУ, 2007. – С. 32 – 33.*

3. *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.*

4. Коваленко О. *Політика та практика викладання в умовах соціокультурного розмаїття // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2006. – № 5. – С. 10 – 12.*

## ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З МАТЕМАТИКИ

5. Панченко М.О. Методичні вказівки з методики викладання англійської мови / М.О. Панченко. – Одеса, 2005. – Ч. I. – 122 с.

6. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е.И. Пассов. – М.: Рус. яз., 1989. – 276 с.

7. Ellis R. *The Structural Syllabus and Second Language Acquisition* / R. Ellis // *TESOL Quarterly*. – №27. – 1993. – P. 28 – 33.

8. Puren Ch. *Histoire des méthodologies de l'enseignement des langues* / Ch. Puren. – Paris: Nathan-CLE International, 1988. – 302 p.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2014

УДК 378.22:373.3.016:[511 – 028.31]

**Наталія Карапузова**, кандидат педагогічних наук, доцент, декан психолого-педагогічного факультету, професор, завідувач кафедри природничих і математичних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

### ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З МАТЕМАТИКИ

У статті обґрунтовано значення позакласної роботи з математики як необхідної складової навчально-вихованого процесу початкової школи у формуванні предметної математичної компетентності молодших школярів. Визначено критерії та показники готовності майбутніх вчителів початкових класів до організації позакласної роботи з математики. Запропоновано етапи процесу підготовки майбутніх фахівців початкової ланки освіти до означеного виду діяльності.

**Ключові слова:** професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів, позакласна робота з математики, організація позакласної роботи з математики, готовність майбутніх учителів до позакласної роботи з математики, етапи формування готовності.

*Лит. 6.*

**Наталья Карапузова**, кандидат педагогических наук, доцент, декан психолого-педагогического факультета, профессор, заведующий кафедрой естественных и математических дисциплин Полтавского национального педагогического университета имени В.Г. Короленко

### ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ К ВНЕКЛАССНОЙ РАБОТЕ ПО МАТЕМАТИКЕ

В статье обосновано значение внеклассной работы по математике как необходимой составляющей учебно-воспитательного процесса начальной школы в формировании предметной математической компетентности младших школьников. Определено критерии и показатели готовности будущих учителей начальных классов к организации внеклассной работы по математике. Предложено этапы подготовки будущих специалистов начального звена образования к обозначенному виду деятельности.

**Ключевые слова:** профессиональная подготовка будущих учителей начальных классов, внеклассная работа по математике, организация внеклассной работы по математике, готовность будущих учителей к внеклассной работе по математике, этапы формирования готовности.

**Natalia Karapuzova**, Ph.D. (Pedagogy), Docent Dean of Psychology and Pedagogical Faculty, Prof., Head of Natural and Mathematical Disciplines Department Poltava National Pedagogical University by V. Korolenko

### FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS TRAINING TO EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN MATHEMATICS

The importance of the extracurricular activities in mathematics as a necessary component of the process of elementary school teaching in forming the subjective mathematical competence of elementary school pupils is reviewed in the article. The criteria and indicators of future primary school teachers in organizing extracurricular activities in mathematics are terminated. The stages of the process of training future professionals of primary level education to an indicated activity have been proposed.

**Keywords:** training of primary school teachers, math out-of-class work, organizing of extracurricular activities in mathematics, the willingness of teachers to extracurricular activities in mathematics, forming stages of readiness.

**П**остановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямків реформування вищої освіти, як відзначається у Національній доктрині розвитку освіти, є підготовка висококваліфікованих педагогів, здатних до продуктивної професійної діяльності, спрямованої на